

Recenze

BALABÁN, Miloš, PERNICA, Bohuslav a kolektiv. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy.*

Univerzita Karlova v Praze. Nakladatelství Karolinum 2015, ISBN 978-80-246-3150-9.

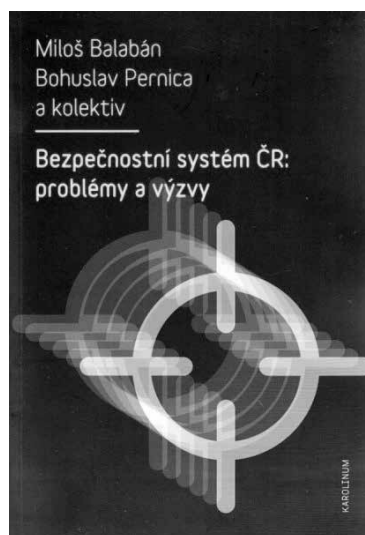
Bezpečnost je už po mnoho let velkým námětem mnoha monografií, statí a článků. Je to oblast, ve které se stěží hledá nějaký nový, nedostatečně pokrytý námět, aby vzniklo něco původního, neomšelého. Přesto se jeden takový námět našel. Je jím bezpečnostní systém ČR. Právě na to se zaměřila publikace, kterou v roce 2015 vydalo nakladatelství Karolinum.

Hned v úvodu se autoři odvolávají na *Bezpečnostní strategii ČR* (2015), která prvky a složky bezpečnostního systému (BS) rozčlenila podle převládající materiální povahy činnosti do následujících množin:

- a) diplomatická a konzulární služba;
- b) zpravodajské služby;
- c) nástroje obranné politiky: ozbrojené síly, zvláště Armáda ČR, orgány státní správy a samosprávy, firmy a občané;
- d) nástroje vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatelstva: Policie ČR a Hasičský záchranný sbor ČR, obecní policie, podle potřeby vyčleněné síly Armády ČR, zdravotnické záchranné služby a zdravotnická zařízení, orgány činné v trestním řízení, nevládní organizace, občané a soukromé bezpečnostní služby;
- e) nástroje kybernetické bezpečnosti: Národní bezpečnostní úřad, Národní centrum kybernetické bezpečnosti;
- f) krizové řízení jako subsystém a jeho orgány; g) nástroje přípravy obyvatelstva na krizové situace a mimořádné události a zvyšování společenské odolnosti – tento bod je však třeba vnímat spíše jako deklaraci či úmysl než jako realitu. Tento odstavec vytváří výborný exaktní rámec pro celou publikaci. O to větší je škoda, že tohoto vymezení se drží jen někteří autoři jednotlivých kapitol.

Naprostá většina příspěvků je věnována bodu c) tedy nástrojům obranné politiky. Ostatní body jsou v některých kapitolách zmíněny, ale spíše jen okrajově, žádný z nich není námětem samostatné kapitoly. Ale to samo o sobě nepředstavuje žádný zásadní problém.

Sborník je rozdělen do tří tematických bloků. První z nich je věnován hrozbám a výzvám pro zajišťování bezpečnosti. Autoři jeho první kapitoly pojednávají především o globalizaci nejistoty, ale vysvětlení charakteru a naléhavosti bezpečnostních hrozeb je spíše

okrajovým námětem jejich zájmu. A na závěr pojednávají o výzvách, které z toho vyplývají pro jednotlivé prvky BS ČR.

Druhá kapitola tohoto bloku je nazvána *Limity, dilemata a výzvy evropské bezpečnosti a obrany v čase nejistoty*. Její první podkapitola se ptá, zda Evropa reaguje na nový strategický kontext. Pojednává o celé řadě zajímavých námětů, ale odpověď na položenou otázku spíše naznačuje. V případě Afghánistánu nerozlišuje mezi operací Enduring Freedom 2001 a misí ISAF a jednotlivé části nejsou zcela úplně provázané. Navazující podkapitola klade otázku, zda Evropě pomůže strategický šok, přičemž je implicitně naznačeno, že tím je myšlena válka na Ukrajině. Ani v této části, která navíc několikrát odebíhá k USA, není zcela výslovně uvedena odpověď, a tak je na čtenáři, aby si na položenou otázku odpověděl sám. Třetí část kapitoly je věnována možné dělbě rolí v rámci NATO a je uzavřena rozsáhlou prezentací výroků admirála Mullen, přednesených v Rusi. Ale tyto výroky jsou samy o sobě velice zajímavé. Třetí kapitola prvního bloku je věnována vnitřní bezpečnosti a přehledně hodnotí nejvážnější hrozby na tomto poli. Podává ucelený přehled a úspěšně se drží základního rámce celého sborníku.

První blok jako takový tedy obsahuje řada zajímavých poznatků, ale není pilířovým textem, který by tvořil stavbu celé monografie. Jeho jednotlivé kapitoly jsou napsány především podle toho, čím se jejich autoři dlouhodobě zabývají a o čem už leckterí z nich leccos zveřejnili. Určitým problémem pak je, že kapitoly tohoto bloku mají jisté rezervy ve vzájemné provázanosti. V důsledku toho se v tomto bloku více než o monografii jedná spíše o sborník individuálních textů.

Námětem druhého bloku jsou *Strategie, koncepce a regulace bezpečnostní politiky*. První kapitola je nazvána *Zákonodárná a výkonná moc: legitimita a legislativa bezpečnostního systému*. Přináší přehled veškeré legislativy spadající do BS ČR. Dílčí vadou na kráse je to, že autor nevysvětluje, co myslí pod pojmem legitimita BS ČR, což je bezesporu významný pojem, který by si to zasloužil. Následující kapitola je nazvána *Bezpečnostní systém: optimalizace, nebo nová koncepce?* Začíná dlouhým převyprávěním děl renomovaných českých vojenských historiků (zejména pak Jiřího Bílka), kteří se zabývali vývojem od vzniku ČSR přes období socialismu až do současnosti. Na str. 86 se se uvádí velice zajímavý poznatek o tom, co vše bylo nutné učinit po roce 1989, ale není jasně řečeno, zda autoři čerpají z nějakých dobových dokumentů, nebo to jsou jejich názory s odstupem času. Kapitola obsahuje několik tabulek s přehledem vládních usnesení a doktrinních dokumentů, ale schopnost vlád ke strategickému řízení jako další z inovativních a velice zajímavých námětů tohoto sborníku bohužel není v plném rozsahu vyargumentována. A na závěr je na čtenáři, aby si sám dal odpověď na otázku, zde jde o optimalizaci nebo o novou koncepci.

Navazující kapitola dostala název *Schopnost prosazení bezpečnostní politiky: bez plánování není řízení?* Zabývá se peripetiemi systému plánování a jeho rozpadem, přičemž se vrací ještě do období před rokem 1989. Velmi fundovaně hodnotí zavádění systému PPBS a jeho přínosy i problémy. Závěrečná kapitola tohoto bloku se přehledně a systematicky zabývá silovými ministerstvy a vyúsťuje v závěr, že „*vytlačení armády z integrovaného záchranného systému na periferii důležitosti je nebezpečné hlavně pro armádu*“ (s. 171).

Závěrečný blok sborníku se zaměřuje na zdrojové limity bezpečnostního systému. Jeho první kapitola velice zajímavě a zasvěceně pojednává o problematice stárnutí po-

pulace a v závěru, i když velmi stručně, nastiňuje její možné dopady na výstavbu ozbrojených sil. Je trochu škoda, že autorka to nepodložila stejně rozsáhlými analýzami jako v případě celosvětových trendů, aby bylo možné si lépe představit, jaké dopady to bude mít na ČR a její BS. Ale i tak se jedná o velmi zajímavou a bezesporu přínosnou kapitolu.

Následující kapitola je nazvána *Profesionálové: kvantita, kvalita a příprava*. Je to první kapitola, která se v plném rozsahu věnuje hlavnímu námětu celé publikace, tedy bezpečnostnímu systému ČR. Je velice rozsáhlá, velmi dobře strukturovaná, obsahuje mnoho důležitých poznatků, grafů, tabulek a přehledů. Autoři velice srozumitelně vystihují podstatu profesionalizace příslušníků ozbrojených sil od rekrutace až po vrchol jejich dlouholeté služby. Vycházejí z „tvrdých“ a nezpochybnitelných faktů a díky tomu dokázali dobře vysvětlit mnoho prvků systému přípravy personálu. Uvádějí také přínosy účasti českých profesionálů na jednotlivých misích, včetně zdokonalování jazykové připravenosti. Tato kapitola splňuje přísné požadavky na monografii a všechny dosavadní kapitoly výrazně převyšuje.

Stejně vysokou úroveň má i následující kapitola, nazvaná *Profesionalizace ozbrojených sil České republiky: úspěch, nebo neúspěch?* Její autor vycházel jak z dlouhodobého systematického studia této problematiky, tak i ze svých bohatých zkušeností na tomto poli. Vysvětluje profesionalizaci jako jednu z nosných součástí celého BS, hodnotí její začátky, úspěchy i neúspěchy. Stranou jeho zájmu nezůstaly ani problémy a výzvy, přesně tak, jak je to v názvu publikace. Autoři těchto dvou kapitol by možná mohli své výstupy ještě o něco rozšířit a vydat je jako navazující samostatnou monografii.

A na závěr jedna poznámka formálního charakteru: jednoznačně největší část textu celé publikace napsal B. Pernica: jsou to dvě kapitoly plus jedna kapitola, kde je spoluautorem. Všechny tyto kapitoly patří k těm nejrozsáhlejším a z hlediska kvality také k nejlepším. A tak si asi nejdříve čtenář položí otázku, proč není uveden jako jediný vedoucí autorského kolektivu, tedy *leading author*. Ale to je skutečně jen na okraj hodnocení této publikace, která má sice určité výkyvy v zaměření a kvalitě jednotlivých kapitol, ale i tak je velice zajímavá. Neměla by ujít pozornosti nikoho, kdo se touto problematikou zabývá. Platí to zejména o třetím tematickém bloku, který bezesporu splňuje požadavky kladené na monografii.

doc. PhDr. Jan Eichler, CSc.